

1898

DÉLVIDÉK

Verseczi társadalmi és közművelődési vegyes tartalmú hetilap.

Versecz és vidéke magyar nyelvterjesztő egyesületének hivatalos közlönye.

Szerkesztőségi iroda: Versecz, laktanya-utca 1054. szám — ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden küldemény és levelezés. A szerkesztőség számára a levelek és egyéb írásbeli közlemények különben öv. Kirchnerné felveteli és rendelő irodájában (az Andrássy-sétány és iskola-utca sarkán lévő Kádics-féle házban) is átvetetnek.

Előfizetési díj: Negyedévre 1 frt. 25 kr. — Félévre 2 frt. 50 kr. — Egész évre 5 frt.

Egyes szám ára 10 kr.

Felelős szerkesztő: Perjessy Lajos.

Kiadó-hivatal: Kirchner-féle könyvnyomda Verseczen — ide intézendők a kiadó-hivatalt illető előfizetések, hirdetések, és felszólamlások.

Hirdetési díj: A hirdetésekért járó díj legutányosabban számíttatik. — Bélyegdíj minden beiktatásért 30 kr. — A nyílt térben egy sor 10 kr. — A hirdetésekért korjók pénteken délig beküldeni.

VI. évfolyam.

Vasárnap 1897. évi szeptember 5-én.

36. szám.

A közművelődés hatalma.

Míg Európa majdnem valamennyi államában a politikai nézeteltérések igen élesek, a legnagyobb visszavonást és ellenségeskedést szülik, az egymásra utalt, együtvé tartozó elemeket is szétválasztják, addig — szerencsére — egy másik tere is nyílik az emberi munkásságnak, melynek célja épen az, hogy az elválasztott feleket ismét egyesítse, a fájó sebeket beheggesse, a kiméltelen harcz szülte elkéseredést elfeledtesse és csendes, de szakadatlan tevékenységével megnyugvást és békét terjesszen.

Ez a tér a közművelődés küzdő tere, hol, menten minden feszélyező bilincstől, szabadon szárnyalhat az emberi elme, hol elfér minden törekvés és helye akad minden tehetségnek, a rajta elért eredmény pedig egyaránt áldást hozó mindenkire nézve.

A kultúra közkincs, irányja oly szabályozott, mint az égi testek örök mozgása, mondotta dr. Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter egyik beszédében.

Az egyes nemzetek által kifejtett kulturális tevékenység soha sem jöhet összekötésbe egymással, mert bizonyos értelemben mind e törekvéseknek egy közös céljuk van: az emberek összességének fokozott hollogulása a műveltség és tudomány által tökéletesített eszközök felhasználásával. Ami újat és üdvöset a téren egyik nemzet társadalmi produktát az vajmi hamar átmege az egész világ birtokába.

Ily értelemben tehát szintén arra lehetne következtetni, hogy speciális nemzeti kultúra nem is bír létjogosultsággal; csak hogy ez a nézet igen téves volna. Mert ha egy is az összes kultúrátörekvésnek célja, az eszközei a legkülömbözők, a szerint, amint az egyes népek különböznek egymástól vérmérsékletre és fajbéli tulajdonságokra nézve.

Régi axioma, hogy, ha többen egyet cselekszenek is, az mégsem ugyanaz többé, annyira süti rá az egyén saját individualitásának bélyegét mindenre, amit tesz vagy mond. Ugyanez áll a különbözö nemzeteknél a társadalmi életben nyilatkozó mozzanatokra is.

Nem tagadható tehát a nemzeti kultúra létezése, csak hogy ez közkincs a szó legtágasabb értelmében, amennyiben nemesak az illető nemzet féltve őrzött kincse, hanem az egész művelt világ sajátjává lesz.

Bármily távol álljon egymástól két nemzet, sőt bármily áldatlan versengés válassza is őket szét; a közművelődés terén találkozni fognak.

Hogy a közművelődés ily hatalmas tényezővé fejlődött, az céljainak idealizmusában és önzetlenségében lelő magyarázatát. A versengés az ő érdekében nem ellenséges

táborok tusája, hanem az maga is a művelődés prozesszusa mely ismét csak a közbjót és haladást segíti elő.

Ha a békés versengésben váltakozva hol az egyik, hol a másik faj vagy nemzet vivja ki a hegemoniát, a többinek nincs miért féltékenykedni, mert hiszen e túlsúly vívmányaival is csak a közkincs, az általános kultúra gyarapszik, melynek előnyeit mindenki egyformán élvezi.

Ha már most a közművelődés, mint társadalmi tényező oly elementáris erővel rendelkezik, hogy még a legcélesebb ellentéteket is át tudja hidalni teljesen idegen nemzetek között, hol e közeledést semmi másnemű közérdek vagy érintkező pontok nem segítik elő, vajjon nálunk, hazai társadalmunk szűkebb keretei közt nem bírna-e elegendő erővel a különbözö elemek összekapcsolására?

A hazai kultúra előmozdítása nemesak a szorosán vett magyarok érdeke, kell, hogy azt nem magyarajkú polgártársaink is szívükön hordják. Mert téves volna az a föltevés, hogy a magyar kultúrában idegen kulturát szolgálnának, mivel mindaz a jó, amit e kultúra produkálni képes, az ő javukat is képezi és nem gátolja a különbözö fajokat a velök született individualitás fenntartásában és továbbfejlesztésében.

Dr. Botlik Dezső.

A kórházokról általában, különös tekintettel városi kórházunkra.*)

Az emberszeretet egyik legszebb intézménye a kórház. A társadalom nem engedti at egyedül álló megbetegedett tagját a végpusztulásnak, hanem elhelyezi olyan intézetbe, melyben a beteg legbiztosabban nyerheti vissza veszendőbe ment legnagyobb kincsét, egészségét. A kórház tehát nagy aldas a szegény egyedül álló emberre nézve, de tegyük mindjárt hozzá, hogy a gazdagra nézve is.

*) Helyet adunk a fenti bekezdött soroknak, melyek élénk színekkel festik azon botrányos állapotokat, amik a verseczi kórházban vannak. Tény, hogy a legnagyobb szükségletei közé tartozik városunknak egy modern közkórházat felállítani. Jó utakról már eléggé gondoskodva van s reméljük, hogy néhány év múlva kevés utcaja lesz a városnak ahol a régi jobb korra (?) emlékeztető káptuzerek és nyakörvvel fenyegető kövezetek hirdetik ócska puritánusukat. Az egyiptomi sötétség eloszlásán jelenleg munkálkodnak városunkban a villanvilágítás bevezetése által. Ha a közművelődés megengedik a jövő évben a sertiútvágóhid felállítását által tisztességes, ehető hús fog kerülni a piacra és ha igaz nemeskára lesz közkórházunk is. A kórház ügye mint a legjobb forrásból értesülünk úgy áll, hogy a tanács és közgyűlés elhatározta miszerint Se em a y er János kir. tanácsos, polgármester, Szalay Lajos városi főmérnökkel egyetemben ki fog küldetni egy specialista építésszel való tárgyalásra aki a városi főmérnök s a helybeli orvosok közreműködésével elkészítet s a közgyűlés által elfogadott tervezetét egy 100 ágyas közkórház építésére vonatkozólag a költségvetéssel együtt kidolgozza. A közgyűlés határozatát a kórház elhelyezésére vonatkozólag azonban néhány bizottsági tag megfelelbezte a Miniszterhez. A múlt hóban járt itt Hajós országos egészségi felügyelő a Miniszter megbízásából és úgy értesültünk, hogy ő a közgyűlés által elfogadott helyet a fehértemplomi út végén szintén legjobbnak tartotta az építendő közkórház számára s így valószínűleg legközelebb a tervek a költségvetés is kidolgoztatik s tán jövőre az építés is kezdetét veheti, ha nem akad megint egy két akadékoskodó városatyja olyan Pató Pál-féle, akiknek az elve: „Hej! ráérünk arra még!” Szerkesztő.

Midőn az emberi természet legszebb jellemvonása a „humanismus“ a kórházakat létesítette, valószínűleg nem gondoltak arra, hogy egykor azokban jömodú és előkelő, sőt gazdag főúri családok tagjai is helyet fognak követelni. Mai nap már elérte azon időponthoz, midőn nagyobb városoknak a modern orvosi tudomány igényeinek teljesen megfelelő kórházaiba nemesak ingyenes betegek, hanem szép számmal olyanok is jönnek, kik a kezelő orvosokat és apolókat gazdagon megjutalmazhatják; a gyógyszerket és a többi költséget is könnyen megfizethetik.

És csodálhatunk e ezen jelenségen? Épen-séggel nem.

Nagyon csekély gondolkodás kell annak felismeréséhez, hogy leginkább a kórházban vannak öszpontosítva azon kellékek, melyek szükségesek arra, hogy a beteg embernek egészségét visszaadják.

Lássuk tehát a mai kor igényeinek megfelelő kórház kellékeit.

A kórház egészséges száraz talajon legyen építve. A nedves és rothadó anyagokat tartalmazó talajnedv felszivódik a falakba és ez kártekonny hatással van az egészséges szervezetre de még inkább beteg emberekre. A kórház fekvése is fontossággal bír. Nem szabad kórházat építeni hogy a nap és szél a kórtermekre tulságosan gyakorolhassa hatását. Az ujonan épült modern kórházak eltérőleg a régi korridorrendszertől, melynél az összes kórtermek egy hosszú korridorra nyitak, pavillonrendszerben vannak építve. Minden pavillon másféle betegségben szenvedők számára van berendezve. A hygenia megkívánja hogy a kórtermek csekély számú betegek számára (10—15) tágasan építve, jó és czélszerű fűtő és szellőztető készülékekkel legyenek ellátva. A termék padlóí és falai könnyen legyenek tisztíthatók. Nagyon messze vezetne, ha minden kelléket részletes komentárral látnam el, azért csak röviden jegyzem meg, hogy a közegészségtan e kellékeket azért kívánja, mert a beteg embernek sokkal több jó, friss levegőre van szüksége, mint az egészséges embernek. Egyenletes czélszerű fűtés és szellőzés a meghülés kikerülése miatt nélkülözhetetlen a kórteremben. A tisztaság fenntartására is nagy gondot kell fordítani, mert a beteg válladékaival könnyen fertőzheti a terem padlóját és falait.

Az ágyak egyszerűek, de kényelmesek és tiszták legyenek, egymástól lehetőleg távol álljanak.

Legfőbb és elengedhetlen kelléke a kórháznak hogy élén tapasztalt, gyakorlott és a modern orvosi tudományban teljesen jártas orvosok álljanak és képzett ügyes apolói legyenek.

A legkisebb kórháznak is szüksége van orvosi eszközökre, gyógyszerekre, műtőteremre és egyéb mellékhelyiségekre. Mellékhelyiségeknek tekintem azon termeket is, melyek hevenyfertőző betegek, elmebetegek és dühöngők számára vannak berendezve.

Ezek a helyesen berendezett és a mai kor vívmányainak megfelelően épült vagy építendő kórházak kellékei, melyek conditio sine qua non t képeznek.

Vessünk mar most egy pillantást a mi kórházunkra és vizsgáljuk meg, vajjon mennyiben felel meg hivatásának. Az iskola utca sarkán, szemközt a katolikus temetővel, a városkerti árok mellett, tehát a legalkalmatlanabb helyen egy alacsony roskadt parasztház áll; ez a mi városi kórházunk melyet én magam részéről inkább siralomháznak, mint kórháznak neveznék.

Bátran mondhatom, hogy e kórház városunk szegényfoltja a szó legszorosabb értelmében. Valóságos önmegtartózkodás szükséges a tudomány színvonalán álló orvostól, hogy ily primitív viszonyok közt működhessen. Az összes kellekek közül a mi kórházunk csak egygyel bír. Kitűnő, teljesen megbízható és kotelességtudó orvosok fölött rendelkezik, kik nagyobb szabású kórházaknak is díszére valának.

Csodálatos és megfoghatatlan, hogy azon város képviselőtestülete, mely a járda és világítás javításának érdekében oly nagy bőkezűséget tanúsít, a kórházat hosszú évtizedek óta botrányos állapotában megtartotta és a humanizmus érdekében semmit sem tett. Az egész kórháznak, (ide számítva az ipartestülettől bérelt részt) összesen 6 betegszobája van (termeknek nem nevezhetők). A legnagyobbikban, tehát abban, melyben a legjobb viszonyok uralkodnak egy egy számára csak 5 m² padlófelület esik, holott legalább 8 m² szükséges és egy betegre legjobb esetben 18—19 m³ levegő jut, holott 40 m³ kivantatik. Ha valaki megakarja tudni, hogy a szobákban tél idején, midőn betegekkel túlszűfoltak, mily tikkasztó levegő van, az kérdezze meg a rendelő orvosokat vagy az ápolókat.

Egyenletes fűtésről és szellőzéstől valamint a padlók és falak rendszeres tisztításáról szó sem lehet. Az orvosi eszközök és gyógyszerek az ápoló szobájában vannak elhelyezve, melyben az ápoló családjaival lakik és alszik. Káros hatással van ez egyrészt az eszközökre és gyógyszerekre, mert a fertőzés lehetőség az ápoló és hozzátartozói által nemesen kizárva, másrészt az ápoló és családja a legkülömbözőbb eshetőségeknek vannak kitéve.

Igen nagy hátránya a kórháznak, hogy sem heveny fertőző betegek, sem elmebetegek számára külön helyiséggel nem bír, nincs jégverme, nincs gazdasági irodája, még kevésbé orvosi szobája. Mindezt nehezen, de talán mégis nélkülözni lehetne, de semmi esetre sem nélkülözhető a műtőterem, mely szintén hiányzik kórházunkból. Az orvosok kénytelenek a betegszobában a többi beteg szemelattára műtétet végezni, amputálni. Tapasztalatból tudom, hogy egészséges laikus ember kevés kivétellel képtelen egy műtét szemlélője lenni és mégis a mi kórházi betegek szantalan esetben kárthatva vannak a műtét izgalmas jeleneit végig nézni.

Még több oly dolgot említhetnék, melyek a világitásban mutatná kórházunk tarthatatlan állapotát, de nem tehetem, mert cikkem már úgy is nagyon hosszúra terjedt.

Azt hiszem, hogy mindenki a ki cikketem, melyet sine ira et studio írtam, olvasni fogja, be fogja látni hogy a városi kórház állapota turhetetlen.

Most pedig hozzátok fordulok városi atyák! Szálljatok magatokba és gondoljátok meg, hogy mindnyájunkat érhet baleset. Vétkes mulasztás törtétek, ha a botrányos állapotnak, melyben kórházunk sínydik, mi hamarabb vége nem lesz.

K. E.

Meggyalázott nemzeti czimer.

Nem találunk elég kemény szavakat annak az alávaló galádságnak megbélyegzésére, a melyet ismeretlen tettesek a nemzeti czimer gyalázatos megsértésével elkövettek. A múlt szerdán reggel a helybeli m. kir. állami főreáliskola előtt összegyűlt s a beiratkozásra várakozó nagyszámú szülők és tanuló ifjúság megdöbbenve tapasztalták, hogy az intézet homlokzatán, az úri utcái kapu felett lévő koronás nemzeti czimer és körülötte a fal sárral és ganéjjal be van rondítva. Azonnal jelentést tettek az igazgatónak, ki a czimeret levétette, a falat annyira a mennyire lehetett azonnal letisztította s az esetet hivatalosan bejelentette a rendőrségnél. A tettesnek vagy tetteseknek még eddig semmi nyoma. Különbösen nagyon gyakran előfordul az városunkban, hogy éretlen, barbár suhancok néha bosszúból, máskor meg talán rombolási ösztönüket követve egy egy éjjel egész utcák házaib berondítják, a falak ékítőményeit leverik s jelentékeny károkat okoznak.

Jelen esetben azonban szembeötlő a célzatosság.

Az az egy azonban bizonyos, hogy városunk polgársága a legnagyobb mértékben megbotránkozott az ocsmány cselekedet felett.

NAPI HIREK.

Eljegyzés. Palmay Dezső tornóczyi vasuti hivatalnok eljegyezte Schmiedt Irma kisaszonny városunkból. Gratulálunk!

Leköszönt városatyá. Andrejevits Áron kereskedő, betegeskedése miatt lemondott virilista városi képviselői allasáról. Helyére a póttagok közül Petrovits Vászta lép elő.

Az új iskolai év kezdete. A múlt napokban ritka nagy elvenség mutatkozott azon városrészekben, hol az iskolák vannak elhelyezve. Száz és száz szüle és mindkét nemű tanuló járt kelt, csoportosult az utcákon. Sietett mindenki, hogy gyermekét beirathassa, könyvekkel, iskolaszerekkel ellassa. A beiratasi helyiségek előtt nagy volt a tolongás, különösen az állami főreáliskola előtt volt mozgalmak élet. A diákok élénk vasárt csaptak a könyvekkel, a szülők ott szorongtak, várakoztak sokszor bizony több órán át is az igazgatói iroda előtt s vártak míg reájuk került a sor. Sajnosan kell konstatalnunk, hogy az alkalommal szünetedélyes jeleneteknek és sok kitoró bosszúságnak valank szemtanúi. Az a dolog esett meg ugyanis ez idén is úgy, mint más években, hogy az első osztály mihamar, már az első beiratasi napon a megengedett számig megtelt s jelentékeny számú helybeli és vidéki szülőt kellett gyermekével elutasítani. A szülők ostromoltak mindenkit, panaszkodtak fűnek fának, de hiába mert fizikai lehetetlenség több tanuló felvenni, mint a mennyi az osztályba befér. Különbösen a verseczi szülők zúdultak fel szerfelett, pedig a mi igaz, igaz marad, hogy ők maguk az okai első sorban, ha gyermekeik nem találtak felvételt Három éve van már annak hogy a minisztérium rendelete szerint a középiskola 1-ső osztályába lépő tanulókat az igazgatónál már az előző iskolai év végén kell beiradni. Az előbbség a helybelieket illeti meg minden alkalommal. A múlt iskolai év végén azonban nem hogy nem jelentkezett annyi tanuló, mint a mennyiből következett az igazgató a párhuzamos osztály felállítását kérelmezhetne volna — sőt a bukottak, osztályismétlésre utasítottak is csak a beiratások második harmadnapján jelentkeztek. Az igazgató a beiratások első napján csak a helybeliek után vett fel idegeneket s azok közül is többen elvitték fiaikat más városok középiskolába, midőn értesültek, hogy nincsen számukra hely. A felhaborodás oly nagy a polgárság körében hogy elhatározták a törvényhatóság utján feliratot intézni a Miniszterhez, melyben a párhuzamos első osztály felállítását kérik. Az évenként ismétlődő kalamitáson mulhatatlanul kell a közel jövőben segíteni.

Városunk vadászati joga beiradásának ügyében — mely annyi port vert már fel — a belügyminiszter aként intézkedett, hogy az ügy elbiralását a közigazgatási bíróság ítéletére bízta.

Villamvilágítási munkálataink mint a múlt számunkban is megemlékeztünk rohamosan haladnak előre. A központi telepnél a gép és kazánház valamint a kezelő épület pincze falazatai teljesen készek s a földszinti falazatok is néhány nap alatt elkészülnek. A kéménynél az alapot képező hatalmas beton rétegnél szintén erősen folyik a munka. Verseczeu még nem láttunk építkezést amely oly rendben s oly gyorsan folyt volna mint ezen építkezés, ami mindenesetre a vállalkozó Zaboreczky Ferencz építész dicséretére vallik csak, ki több mint száz munkást foglalkoztat a helyszínen. A városban is erősen folynak a munkálatok. A „Ganz és társa“ cég embereit hol itt, hol ott látjuk serényen dolgozni, feszítik a vezető sodronyokat, szerelik a lámpásokat, festik a már teljesen kész oszlopokat. A magán fogyasztók is egyre-másra jelentkeznek s mint értesülünk eddig már több mint 1400 izzólámpa és 9 izzólámpa bevezetését rendeltek meg a vállalkozó cégnél, mely azokat azonnal foganatosításba is vette. A Glückmann-féle szállodában, mely pazarul lesz világítva, a vezeték jobbara már kész. Mint halljuk Zmejánovics püspök Úr Ó Méltósága 200 izzó- és 2 izzólámpát rendelt meg a nagy velencei csillárt teljesen atalakítja villamvilágításra. Az utcái és az eddig megrendelt lámpák már oly nagy erőt fognak igénybe venni, hogy az üzemet azonnal két géppel kell elkezdeni, pedig egy-egy gép százharmincz lóerővel fog dolgozni. A telegraf és telefonnal való kereszteződések s

a telegraf és telefon pozna áthelyezése végett pénteken és szombaton járt itt Ratkovszky Ödön királyi mérnök, ki Kehrér Béla tanácsos, Szalay Lajos főmérnök és Abel Ignác mérnökkel együtt egész nap az utcákat járta a szükséges intézkedések megtétele végett, hogy mire a villamvilágítási berendezés elkészül ő is készen lehessen a különféle munkálatokkal, nehogy a sok különféle drótban zavarok álljanak elő. A munkálatok további folyamáról ezután is értesíteni fogjuk olvasóinkat a lehető legrészletesebben s őszintén ajánlhatjuk azoknak figyelemmel való kísérését.

Az űs-verseczi fabódé ami a Ferencz-József tér sarkán minden jó izlésű embert megbotránkoztatott s melynek lebontási ügye oly sok huzavonába került, végre is eltűnt a föld színéről. Igazi szegényfoltja volt az a járdára kibüli korhadt, piszkos fabódé Versecznek s a legnagyobb örömmel néztük mikor néhány csákány csapásra a városi tanács erélyes intézkedése következtében ez a szentes fészék összedült. Kitűnt ekkor az is, hogy a szentes fészék összefal oly rossz állapotban van, hogy a közbiztonságot veszélyezteti s az utcai határt kijelölő bizottság mely Kehrér Béla tanácsos, Szalay Lajos főmérnök, Stillmangus Mátyás rendőrkapitány, Rittinger Ede és Dragics bizottsági tagokból állt, a múlt kedden azon javaslatot tette a tanácsnak, hogy a háztulajdonos Gorgovics-Nancsics köteleztessék a rendőrkapitányság által a közbiztonságot veszélyeztető falat azonnal lebontatni. Úgy látszik a háztulajdonos végre maga is belátta a helyzet kritikus voltát s mielőtt a rendőrség erőhatalommal lebontotta volna a már omladozó falazatot — lebontotta a maga jószántából. Csak az ár, hogy nem akad fényképész aki ezt az elpusztított fabódét lerombolás előtt lekapt volna, milyen nagy szolgálatot tehetett volna ez által az utókornak amely valaha az űs-Budavár, Alt-Wien, Alt-Berlin mintájára az űs-Verseczet fogja a város parkjában mulató helyül felállítani.

A Dubaféle német színtársulat f. hó 13-án fogja befezni előadásait a „Glückmann-féle vigadóban, s innen fehértemplomba fog távozni. A közönség nem látogatja oly számban az előadásokat, mint a minőre az előzmények után a társulat számított. Ez a panasz hangzik a német lapokban.

A „Szrpsztvo“ múlt heti számában következőleg emlékezik meg az iskolaügyről: „A napokban végződött helybeli hitfelekezeti iskolákban a gyertuek beiratása e mellett iskoláink a tönk szélén vannak. A mint tudva van a városi közgyűlés f. é. szeptember hó 1-sővel a tanítók fizetését beszüntette. Felmerül az a kérdés: Mit tegyünk most?! Világos hogy a tanítókat fizetni kell, miután a város nekük fizetésüket kiadni nem akarja, anyagi helyzetük tarthatatlan. Hitfelekezeti iskoláink eltartására 17.000 forintra volna, szükségünk ezen terhet egyház községünk oly könnyen el nem viselheti, mert nincs iskolaalapja vagy ingatlana. Hogy ha a különféle oktroyált elöljáróságok nem „ették“ volna meg a köz-ség vagyónát, vagy ha báró Baics hazat és 50.000 frtot egyházunknak hagyományozta volna, akkor fentarthatók lettek volna a hitfelekezeti iskoláink. E mellett szerencsétlen-égünkre köz-ségünkben nincs rendes közgyűlés (szkupstina elöljáróság). Szerencsétlen Gabor püspök és a Congressusi választmány fenntartják a törvénytelen igazgatást, mely ezen helyzetben képtelen a népre hitfelekezeti adót kivetni, Gabornak hive Raics Lyuba be nem látja, hogy ily kritikus időben a törvénytelen állapotnak meg kell szünnie. A legnagyobb bünos a congressusi választmány mely ezen állapotot már egy év óta fenntartja, hogy rendes törvényes elöljárósághoz nem juthatunk Vagy elbocsátotta volna a régi elöljáróságot, hogy újat választottunk volna, vagy pedig visszahelyezte volna a régit, hogy rendes elöljáróságunk lett volna, ki képes lenne az iskola kérdést rendezni. Egy rendes egyházi képviselőt könyebben talált volna forrásokat hogy iskoláink eltarthassunk — és esetleg hitköz-ségi adót is kivethetett volna, könyebben nyerhetne volna erre a népet mint egy a végsőig gyűlölt törvénytelen képviselőt. Hanem Gabornál, Raics Lyubánál és gyászos hiveinél nincs szerb érzék, mert különben nem nézhetnek egykedvűen a szerb iskolák tönkre menetelet. De hát mit mondjunk a congressusi választmányról? Emlékeztetbe tartásuk urak: iskoláink tönkre menetele onoknak rovatik bünül. Ezen munkátlanságuk és egyetlenség ilyen fontos kérdésben egyenlő az árulással. Do-

logra mind, kik szerbül gondolkoznak és éreznek! A tizenketedik óra ütött!!

Rövid hírek Szőlő és gyümölcskiállítás. A helybeli közgazdasági egyesület szőlészeti szakosztálya f. hó 14-én kiállítást rendez a „Weinrebe“ helyiségekben — Halálozás. A helybeli születésű Cziuk Péter assistens a belgrádi országos kórházban, tegnapelőtt 40 éves korában elhunyt. Béke hanvaira. — A kudriczi híres búcsú, melyre városunkból is sokan szoktak kirándulni f. hó 8-án Szerdán és a nagy-zsámi búcsú (táncmulatsággal összekötve a Rohr-féle vendéglőben) 12-én Vasárnap fog megtartatni. — A hőség szinte törhetetlen vidékünkön, hetek óta nem esett egy csepp eső sem. A föld teljesen ki van száradva s nagy repedések mutatkoznak. — A délvidéki karpátgyógyászatnak f. hó 7, 8. és 9-én Steierlaken tartandó rendezési közgyűlése iránt általános az érdeklődés, városunkból is többen fognak részt venni a sokat ígérő érdekes kirándulásokban. — Veszett kutyá. Vljakovecz községben a múlt napokban egy veszett eb kóborolt, mely több állatot és embert megmárt. Karl Márton állatorvos kétségtelenül megállapítván a veszélyesítést, a megmárt embereket felküldték a budapesti Pasteur intézetbe. Igen jól teszik a helybeli kutyatulajdonosok is, ha kutyáikat nem engedik csatangolni. Ellátják friss ivóvízzel, mert az állandó nagy forróságban könnyen támad a veszélyesség.

Cziuk Szultána k. a., a mainzi városi színház énekesnője a múlt Szerdán tartotta meg Pichert E. karmester és Gettmann József közreműködésével búcsú hangversenyt, mely azonban — mivel kiállhatatlan volt a hőség — nagyon gyengén volt látogatva. Cziuk k. a. tegnap reggel már elutazott működési helyére.

Szerb közgazdasági szövetkezet. A „Dél. Közlöny“ írja: Tomics Jásza, az ismert szerb író, Miletics Szvetozárnak, az ősz szerb vezér veje, a napokban Verseczen a közgazdasági szövetkezetekről előadást tartott, mely a szerb polgárság körében élénk visszhangra talált. Tomics, kinek szemei előtt a Naiffeisen-féle közgazdasági szövetkezetek lebegnek, e kérdés fölötti nézeteit „Eszszerü nazarénus vallás“ című röpiratában is kifejtette. Tomics tudvalevőleg ezelőtt egy könyvében a szerb parasztság közt mindinkább terjedő nazarénus-felekezet ellen indított írói háborút s most azt állítja, hogy meggátolni akarja anyagi romlását a szerb parasztságnak, mely a nazarénus hitben keres menedéket, — az által, hogy őt a mazarénus vallástól elszakítani és a parasztság anyagi helyzetén közgazdasági szövetkezetek alapítása által javítani törekszik. Tomics nézetei a gyülekezet általános helyeslésével találkozott; nyomban elhatározták egy közgazdasági szövetkezet alapítását és az alapító bizottságba Parkajics Zsiva és Panesevacz Gyoka kiskisdákát is bevonták. Mint értesülünk, a verseczi szerb közgazdasági szövetkezet finanszírozását egy szerb pénzintézet vállalta magára.

Elkobzandó irat. A belügyminiszter a Verseczen kiadott „Achtung Werschezer Arbeiter“ című és „die Sudungarische Partei Organisation Versecz“ aláírású felhívást elkoboztatni rendelte és erre felhívta városunk hatóságainak figyelmét.

Siketnémák intézetének fölavatása. Ritka ünnepi aktus közt avatták föl a múlt Csütörtökön a temesvári siketnémák intézetét melyet néhai Bonnaz püspök hagyományából a város és a kormány épített a hársadalom legszánalomraméltóbb alakjai számára. A kik nem tudnak beszélni, megnyitja ajkait, a kiknek örök siketség a véges élet, halásra tanítja a fölavatott állami intézet. Nemcsak kulturális szempontból nagy horderejű ez az intézet, de lélekemelő, hogy szív szől szivekhez, kik megnémultanak, kik nem tudják édes hangon kifejezni azt, a mi szívüket, lelküket nyomja. Egy régi óhaja ment teljesülésbe a Délvidéknek. De Isten akarata is teljesített: mert legyen bár a legcsekélyebb, a mit a kisdedeknek cselekszünk, az Ur örömet leli benne. Megyész főpapunk felszentelt keze adta rá áldását, a polgárnagy s a város előkelőinek jelenlétében, hogy viragozzék s teljesítse kitűzött nagy misszióját.

A temesi alispán bűnlajstroma. Deschán Achill temesmegyei alispán hivatalvesztésre ítélte a fegyelmi választmány. A hosszú bűnlajstrom végére még oda írtak a fegyelmi választmány tagjai, hogy: „Sulyos beszámítás alá veendő a fegyelmi vétségek, mert azok által egyrészt az alispáni állás tekintélye mélyen lesüllyesztett, másrészt pedig az egész tisztviselői karra demoralizáló hatás gyakoroltatott, amennyiben az alattas tisztviselők, kik a számlák érvényesítésére és folyósítására hivatva

voltak, főnökük törvény és szabályellenes eljárásáról a legtöbb esetben tudomást szereztek, de a szolgálati alárendeltségéből kifolyólag az ellen kifogást tenni nem mertek s így maguk is az alispán büntérszáivá lettek.“

Társasestély. Helybeli könyvnyomdásaink továbbképző egyesülete, mint azt már lapunk előző számában is hirdettük, f. hó 5-én vasárnap tartja meg különféle előadásokkal egybekötött társasestélyt a „Szőlővenyigéhez“ címzett vendéglő helyiségekben. Ez alkalommal egy, akkor szerkesztett, szedett és roktón kinyomott alkalmi humorisztikus lapot is fognak az egyesület javára elarusítani.

Elhalasztott közgyűlés. „A versecz kerületi betegsegélyező pénztár“ múlt Vasárnapra hirdetett közgyűlését nem lehetett megtartani, mivel nem jelentek meg a tagok oly számban, mint a minőre a határozatképességhez szükség vala. A közgyűlést — tekintet nélkül a megjelent tagok számára — f. hó 12-én délután 2 órakor tartják meg a községi elemi fiúnépiskola rajztermében. Ez intézmény kebelében erős viharok dúlnak, melyek szenvedélyes hírlapi cikkekben és felszólalásokban nyilatkoznak.

Dankó Pista ujnótája. Nem fárad ki a híres szegedi nótafa, hanem ujabbnál-ujabb jobbnál-jobb dalokat ír. Most is, hogy hangversenykörutjáról hazatért, azzal pihen ki az ut fáradalmait, hogy a híres Dankó-nóták sorát újjakkal gazdagítja. Dankó legújabb nótája ez:

Piros szegfű.

Piros szegfű virult ki a bokorba,
Módjában volt, mert szép asszony locsolta
Virradóra tüzte fel a keblére
Elhervadt a székfűvirág estére.

Hej menyecske ugyan miért is locsoltál?
Harmatgyűből a pokolba mért dobtál?
A menyecske tűzkebele száz pokol
Ha odajut minden virág meglakol.

A vonatról leesett kalauz. A múlt hó 29-én Kubinból érkezett vonat Vljakovecz és Versecz közt nyílt pályán, nagy fűtülés közt megállott, az utasok nagy rémületére. Mindenki kérdezte a megállás okát, de kalauz nem volt, mert az a vljakoveczy allomás elhagyása után a vonatról leesett. A mozdonyvezető észrevette a kalauz eltűnését és 5-6 kilométerre visszatolta a vonatot, hogy az elveszett kalauzt fölvegye. A kalauznak különben nem történt semmi baja.

Hány orvos van a délvidéken. Az orvosi címítár szerint Magyarországon összesen 4384 orvos van, akik közül 873 Budapesten lakik. Torontálmegye és Pancsován van 154, Temes megyében, Temesvárt és Verseczen 118, Krassó-Szörénymegyében 68 orvos. Az orvosok abszolút számát véve, Magyarország vármegyéi közül Torontál a 3-ik, Temes az 5-ik Krassó-Szörénymegye a 17. helyen áll Szazazer lakosra 27 orvos esik Torontálban, 16 Krassó-Szörény megyében. E tekintetben az ország összes vármegyéi közt Temes a 18-ik helyen, Torontál a 22-ik és Krassó-Szörény a 48-ik helyen áll.

Mühle Vilmos csász. és kir. udvari szállító, hirneves temesvári magkereskedése a múlt napokban küldte szét fényesen kiállított s gazdagon illusztrált őszi árjegyzékét, melyből meggyőződést szerezhet bárki, hogy Délmagyarország ezen legelső rangú ipartelepe nem csak kiállja a versenyt a külföld hasonirányú vállalataival, hanem azokat még messze is felülmúlja. A cég különösen a keleti tartományokba szállít nagy mennyiségű árút és teremt piacot a magyar iparnak. A beküldött árjegyzék különös tekintettel van az őszi és téli idényre. Virághagymái első miűőségűek. A legmelegebben ajánljuk gazdaink s a kertészetet kedvelők figyelmébe. Levelező lapon nyilvánított óhajásra a cég bárkinek megküldi ingyen és bérmentve az illusztrált katalógust.

Zsombolya magyarosodása. Zsombolya, ez a virágzó nagyközség, a múltban vajmi keveset tett az iránt, hogy a magyar nyelv a német lakosság körében terjedjen. Nem kutatjuk e mulasztás okait, mert most orommel arról értesülünk, hogy nagyobb arányokban fognak hozzá Zsombolyán is a magyar nyelv terjesztéséhez. Eddig egy-két maganiskolában tanítottak csak magyarul, a nagyszamu és népes községi iskolákban a német volt a tannyelv. Nem rég az iskolazék azt a határozatot hozta, hogy a most kezdődő tanévtől fogva az alsóbb osztályokban, miután egy óvo is már jótékonyan közrehat, magyar a tannyelv. Ezt fokozatosan folytatják úgy, hogy néhány év múlva a zsombolyaiak nyelvben is magyarokká lesznek, miután érzelemben már régtől fogva azok voltak.

Közgazdaság.

Beállott teljes valóságban az előre megjövendölt állapot és nem termett több országunkban 27 millió métermázsza búzána. Sőt nehéz mai napig teljesen meghatározni a valódi tényállást, mert a Dunántuli pár megyét kivéve a buzatermesre praedestinált területekről panasz és jajzó hallatszik egész országunkon végig. Eljött tehát ismét azon idő, midőn kivitelünk teljesen nullra redukálódott, sőt megszűnt. Helyette szükségessé fog válni a szomszéd, illetőleg a tengerentuli államokból való buzabehozatal, ha nem akarunk mag nélkül maradni.

Több országbeli lap korholta a magyar gabona piacot a hirtelen áremelkedés miatt de teljesen alaptalanul. A különböző hírek melyek szárnya keltek, hogy máris nagy mennyiségben hozzák be tengerentuli államokból a búzát, — s melyek eddigé minden alapot nélkülöznek, — sem voltak képesek befolyást gyakorolni az áremelkedésre, miután tudvalevő dolog még a laikusok előtt is, hogy jelenleg nálunk amily nagy a buza iránt való kereslet, oly csekély a kinalat.

Hogy máris sivar jövőjét látjuk hazai kereskedelmi liszteteket gyártó malomi parunknak az bizonyos. Nehéz még drága pénzen is búzát kapni, de még nehezebb a lisztet drágán eladni.

Tanácsaim végül ezek. Gondoskodjék mindenki kellő mennyiségű vetőmagról, szükségleteit kielégítő lisztmennyiségről, mert most még aránylag olcsón jut hozzá, míg később kérdés, hogy drága pénzen egyáltalában fog e hozzá juthatni.

Korányi Dezső.

Irodalom.

A Vasárnapi Lapok, legutóbbi száma újra meggyőzött minket arról, hogy ez a legjobb kiállítás, legjobban szerkesztett képes újságunk s a míg a közönség önmagának szerez gyönyörűséget vele, ha olvassa, másrészt csakis így válik lehetővé, hogy a külföldről hozzánk beözönlő hasonirányú folyóiratokat a „Vasárnapi Lapok“ kiszorítsa. A legutóbbi szám tartalma a következő: Palágyi Lajos „Nyár“ című költeménye képpal. Lázár Béla a magyar nyelv szótáráról értekezik s élesen neki vág az Akadémianak. Beniczkyné Bajza Lenke folytatja „Könyv és Mosoly“ című regényét. Kedves dolog a „milyen legyen egy nő közikönyvtára?“ Fekete Otília tollából. Pap Zoltánnak két népdalával találkozzunk a füzetben. Gárdonyi Géza bájos elbeszélést írt a kutyáról, melyet a szerkesztőség megrajzoltatott. Sport-cikket a nyári lövészversenyről Őszi Kornél írt. Maszák Hugó Jászai Mariról írt tanulmányt. Gaal Mozes „Romantika“ című elbeszéléseinek folytatása zárja be az irodalmi részt. Ez valóban oly gazdag tartalom milyet egy lap sem ad más, mint a „Vasárnapi Lapok“. Azonkívül tele van lövészverseny-képekkel, a szezon aktualitásával. Báró Dániel Ernő minisztert és családját mutatja be 4 kép a nagygájai parkban.

Szerkesztői levelezés.

Többeknek. Azokra a kvalifikálhatlan támadásokra, és goromba személyeskedésekre melyekkel lapunk helyettes szerkesztőjét egy helybeli német lapban távollétünk alatt megillette — a megdumadott kivánságára — de meg saját nézetünk szerint is felesleges reflektálni. Az olyan hangon író s a névtelenség piszkos köpenyegébe takarodó egyénekkel nem lehet szóba állani. Attól az iránytól, melyet lapunk 12 év óta követ, nem fognak bennünket semminemű támadások eltéríteni s legkevésbé megfélemlíteni.

Nyilttér.

A selyem el van égve!

ezt szokták a hölgyek mondani, ha az illető ruha darabok igen sokszor már a 2-ik 3-ik viselet után a hajtásokban elhasadnak vagy mint a vatta szétmálnak; ezen jelenség nem a „véletlen által okozott elégsé!“ hanem a selyem, hogy az vastagabbnak s még is olcsónak tűnjék fel, tudatosan leszen **czinn-és phosphor-savval** piszcolva, melyek a nyerselyem érszállait mintegy szétrágnak; az ilyen festési eljárás „**Megterhelésnek**“ nevezik! mentül jobban óhajtatják a selymet megnehezíteni, annál több **czinnfűrdőn** megyen az k-resztül, hogy az ezen mérget tökéletesen magába szívja. Az így festett selyem — a **legnemesebb szövés!** — a halálesirját tehát még mielőtt az a szövészekre kerülne, már is magában rejti. Az ilyen szárlakból készült **ugy nevezett** selyem szöveteknek, rövid használat után természetesen értéketlen. Az én **valódi selymeimből** szivesen küldök postafordultával **porto és vámentesen** mintákat.

Henneberg G. (cs. és kir. udvari szállító) selyemgyárai,
Zürichben.

Kényelmes jó lakás.

Az iskola utcái 7-ik számú házban 5 szobából, előszobából, 2 konyhából, kamarából, padlásból és pinczéből álló lakás azonnal bérbeadandó. Bővebbet

Zoffmann Károlynál.

Hirdetmény.

A fehértemplomi kir. törvényszék közhírré teszi, hogy a temesvári kir. közjegyzői kamara által 1897. július 29-én 499. ikt. 502. njk. sz. a határozattal Buócz Béla verseczi kir. közjegyző helyetteséül elfogadott Novakovics Emil ügyvéd közjegyzői helyettesi működését 1897. évi augusztus hó 17-én kezdi meg.

Fehértemplomban, a kir. törvényszéknél, 1897. évi augusztus hó 26-án t. ülésből.

Dr. Répászky Béla, Szalontay,
elnök h. t. jegyző.

Árverési hirdetmény.

A verseczi kir. bíróság mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy a m. kir. állambincstár javára Konstantin szül. Kalina Julia, Paszku Trajan és Paszku szül. Kalina Katicza elleni végrehajtási ügyben 428 ft. 40 kr. tőke, ennek 1897. évi február hó 6-tól járó 5% kamata 10 ft. 40 kr. eddigi, úgy jelenleg 11 ft. 80 krban megállapított költség kielégítése végett az árverést elreudelte.

A fehértemplomi kir. törvényszék területén fekvő s a Kis-Zsám község 125. szám tkvben írt jelenleg Konstantin szül. Kalina Julia és Paszku szül. Kalina Katicza nevében álló A I 1. sorsz. (251-252) hr. és 129. ösz. sz. beltelkes ház, továbbá a 2. sorsz. 456. hr. sz. pótkert 562 ft. az ugyanazon számú tkvben A II. sorsz. 555. b. 2. sorszám 430 b. 3. sorsz. 713 b. hrszámú ingatlan és a hozzátartozó legelő 993 ftban megállapított kikiáltási árban 1897. évi szeptember hó 18-ik napján délelőtti 10 órakor Kis Zsámon a községi előjárásági irodában megtartandó nyilvános árverésen következő feltételek alatt fog eladás alá kerülni, u. m.:

1. Ha a megállapított kikiáltási áron felüli ígértet senki sem tenne, az árverésre kitzított ingatlan a kikiáltási áron alól is eladatul fog.

2. Árverezni kívánok a kisbirtokosok országos földhitelintézete kivételével, mely bánatpénz nélkül árverezhet bánatpénzül tartoznak az ingatlan becsárának 10% -át, vagyis 56 forint 20 krajczárt és 99 forint 30 krajczárt készpénzben, vagy az 1881. évi LX. törvény-cikk 42. §-ában jelzett árfolyammal számított s az 1881. november 1-én 3333. sz. a. kelt I. M. R. 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. 60. törvény-cikk 107. §-a értelmében bánatpénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított elismervényt átszolgáltatni.

Az árverési feltételek többi pontjai a hivatalos órák alatt a kir. járásbírósg telekkönyvi irodájában és a község előjárásági irodájában megtekinthetők.

Verseczen, 1897. évi június hó 21-ik napján.

A kir. bíróság mint tkvi hatóságul.

Paulovits, kir. járásbíró.

I. magyar királyi szabadalmazott

osztály sorsjáték

A magyar kir. osztálysorsjáték
50.000 nyereseményének
jegyzéke.

A legnagyobb nyeresemény a játéktér
9. §. szerint

1.000.000 korona.
Egy millió

A nyeresemények különleges beosztása
a következő:

Nyeresemények	Korona
1 »	600.000
1 »	400.000
1 »	200.000
2 »	100.000
1 »	90.000
1 »	80.000
1 »	70.000
2 »	60.000
1 »	40.000
5 »	30.000
1 »	25.000
7 »	20.000
3 »	15.000
31 »	10.000
67 »	5.000
3 »	3.000
432 »	2.000
763 »	1.000
1238 »	500
90 »	300
31700 »	200
3900 »	170
4900 »	130
50 »	100
3900 »	80
2900 »	40
50000 nyeresemény és jutalom összegben, mely 6 osztályban sorsolatik ki.	13.160.000 kor.

Az 1807 év február hó 27-iki törvény szerint a kis lutri megszűnik és ezen osztálysorsjáték által pótolatik. Németországban ezen nemű sorsjátékok már 100 év óta fennállanak és az illető sorsjegyek eladtak. Nálunk Magyarországon is emelkedik iránta az érdeklődés, mert a sorsjegyek legnagyobb része biztos kezekben van. Nemsokára ilyenek csak ráfizetéssel lesznek kaphatók. Azért ajánljuk, hogy a vétellel ne késünk.

A magyar osztálysorsjáték áll:

100.000 eredeti sorsjegyből **ÉS** **50.000** pénznyereseményből.

A nyerési esélyek oly előnyösek, hogy az eddigi kis lutri, vagy egy igérvény vétele ezzel nem is hasonlítható össze. Ily előnyös esélyekkel szemben mindenki nyujtsa kezét a szerencsének viszonyaihoz képest.

Az összes 50.000 nyeresemény a mellette álló nyeresemény jegyzékből látható; ezen nyeresemények 6 részben lesznek kisorsolva és a nyerő sorsjegy készpénzben kifizetetik.

A sorsjegyek ára az első húzáshoz:

6 ft. egy egész eredeti sorsjegy
3 " egy fél " "
1.50 " egy negyed " "
0.75 " egy nyolczad " "

A húzások a fővárosi vígadó épületében nyilvánosan történnek a m. kir. kormány felügyelete alatt és egy kir. közjegyző előtt. A húzásnál mindenki jelen lehet.

Mi teli helyiségünkben elárusítjuk vagy utánvételt, vagy az összeg postautalványnyali beküldése ellenében ajánlott levélben elküldjük az eredeti sorsjegyeket. Minden egyes vevő nevét azonnal feljegyezzük és vevőink minden egyes húzás után megkapják a kimerítő sorsolási jegyzéket.

Rendelményeket f. é. szept. hó 15-ig fogadunk el.

Török A. és Társa

a magy. királyi szabad osztály-sorsjáték főelarusítói,

Budapest, Váci-körút 4. szám.

Budapesti Szivattyú- és Gépgyár Részvény-Társaság

(ezelőtt WALSER FERENCZ)

BUDAPESTEN, VI. ker., Külsőváci-ut 45. sz.

Sürgönyvezim: SZIVATTYÚGYÁR BUDAPEST.

GYÁRT:

mindenféle gőzgepet, Schmidt-féle forgómotorokat (40% szénmegtakarítás), petróleum- és benzín-motorokat. Keretfűrészeket, körfűrészeket és cserfűrőket. Gőzkazánokat, előmelegítőket, tartányokat. Hidakat és egyéb vasszerkezeteket. Mindenféle szivattyúkat gőz-, szif-, és kézi hajtásra valamint villamos áramra. Artézi kuffelepítményeket vasból. Tűzfeskeadókat és vízszállítókat, tűzoltósági felszerelési tárgyakat. Köztisztasági szereket, öntöző-kocsikat, sárkaparó és seprőgepeket, hőkéket és uthengereket. Egészségügyi szereket, mint gőzfertőtlenítő készülékeket és teljes fertőtlenítő telepeket, póczegődő tisztító készülékeket. Vas- és ércöntvényeket, harangokat. Keményöntésű aczélfelületű tűzrostélyokat egyenes és kigyoalakban, valamint polygon rostélyokat.

LETESIT: vízműveket, csatornázásokat, vízvezeték és légszeszberendezéseket, központi fűtéseket.

Arjegyzékek és költségvetések ingyen és bérmentve küldetnek.

Üzletmegnyitási jelentés.

Van szerencsém Versecz és vidéke Nagydémütü Közönségének nagybecsü tudomására hozni, hogy július hó 5-én a Tokin János-féle Ferencz József-terem fekvő házban

Divat és kézmű cikkek rövid és nórinbergi áru kereskedést

nyitottam meg és legfőbb elvem a T. Cz. Közönség igényeit pontosan a legjobb árakkal kielégíteni.

Szabott és jutányos árak.

Teljesen új és jó árakkal üzletemben minél számosabb megrendelést kérve maradok tisztelettel

Berecz Sándor.